

ידיעון שבועי של מכון "נחלת צבי"

גלין תצ"ה - שבועות / פר' נשא - תשפ"ג

**יאמר נא בית ישראל, יספר תהלות ישראל,
צבי תפארת ישראל, רבנו קדוש ישראל,**

**יומא דהילולא קדישא, של מרן קה"ק התנא האלקי,
אור שבעת הימים, כקש"ת מרן**

רבנו רבי ישראל בעש"ט ממעז'בוז זי"ע ועכי"א

נלב"ע ביום ו' בסיון (יום א' דשבועות) שנת תק"ך
רס"ג שנה להסתלקותו = תק"ך - תשפ"ג

**היה היה דבר ה' ביד הבעל שם, ויגור-אומר ויקם,
אזוד היה מהקדמונים לא קם כמוהו, ואזוריו לעפר מי יקים.**
[הרה"ק רבי מנחם מענדיל מוויטעבסק זי"ע]

מאמרותיו

קָבַר ע"י הרב יעקב מקיידאן. לפיכך צ"ל (בכל המקומות בהם הועתק כינויו בשגיאה): קיידאנר. המגי"ה) מעיר וואלקאמיר במדינת רייסין, בעל ספר "מצרף העבודה", ששמע מפי הרה"ג רבי חיים מרדכי מרגליות בעל ספר 'שערי תשובה' על שו"ע או"ח, שסיפר שהרה"ק מוהר"י בעש"ט ז"ל הקשה, בשלמא מלתא דידה לא נזכר בש"ס שהוא כשפים, אבל מלתא דידהו שהוא ע"י שם טהרה, למה לא נזכר בש"ס כדי שנדע מהו הלחש בו בטלו את הכישוף? והרי מצינו כמה [וכמה] לחשים בש"ס? ואמר הוא (הבעש"ט) ז"ל, כשאומרים את הפס' "מכשפה לא תחיה" (שמות כב, יז) בכוונות הנסתרות הרמוזות בו, מבטלים כל מיני כישוף שבעולם וגילה סודות נפלאים בפסוק זה, ומה שכתוב [בגמ'] 'אמרו אינהו מלתא', צ"ל 'מלת' בלא אל"ף בסופו, והוא ר"ת מ'כשפה ל'א ת'חיה, ובוה בטלו הכישוף.

ואמר הרב רבי חיים מרדכי הנ"ל, אחר ששמע הפלא הזה, מצא ש"ס ישן נושן אשר נדפס כמעט בתחלת המצאת מלאכת הדפוס, ובו נדפס כדבריו הקדושים, אמרה איהי מילתא - נדפס באל"ף, ובאמרו אינהו - נדפס מל"ת בלא אל"ף וגם נרשם למעלה נקודות כמו בר"ת. וזכינו לראות בחוש שתורתו תורת אמת. עכ"ל ספר מנחם משיב נפש.

[נתקבל מהרב אלעזר קליין, ירושלים]

[ג]

בספה"ק 'זריותא דאברהם' מהגה"ק המקובל רבי אברהם נח הלוי הלר זי"ע אב"ד דק"ק דאלינא (אחיו הגדול

[א]

איתא בשו"ת קול אריה מהגה"ק רבי אברהם יהודה הכהן שווארץ זי"ע גאב"ד בערגסאז וק"ק מאד, בהקדמה - 'פתח טוב' (אות ח' ד"ה ועפ"ז פרשתי) כתב וז"ל: הבעש"ט ז"ל פי' דברי דוד המלך ע"ה (תהלים קיה, א) "הודו לה' כי טוב, כי לעולם חסדו", כי שם הוי' ב"ה במספר קטן בגימ' טוב, וידוע כי הוי' במספר קטן מורה על דין, אמנם אע"פ שהוא במספר קטן, הוא בגימ' טוב, להורות שאפי' אז טובו גנו בגווי', וע"כ צריכים להודות לה' אפי' כי טוב, אף שהוא עדיין במספר קטן, וע"י זה כי לעולם חסדו, נעשה ממילא חסד ונתגלה טובו הגנוז בתוכו. עכ"ד הקדושים, ואני הוספתי על דבריו וכו'. ע"ש. עכלה"ק (מאמר זה אינו מפורסם, ואינו מובא בספה"ק בעש"ט עה"ת).
[נתקבל מהרב ברוך הכהן כ"ץ]

[ב]

בספה"ק 'מנחם משיב נפש' מהגה"ח רבי מנחם מאניש היילפרין מבראדי זצ"ל (לעמבערג תר"ס), בחידושו למסכת שבת (פא:) אהא דאיתא בגמרא, רב חסדא ורבה בר רב הונא הוו קא אזלי בארבא, אמרה להו ההיא מטרוניתא, אותבן בהדיכו, ולא אותבוה. אמרה איהי מילתא, אסרתה לארבא (ופי' רש"י: אמרה מילתא - דכשפים ואסרתה לארבא ולא זזה ממקומה), אמרו אינהו מילתא (פירש"י: על ידי שם טהרה). שריוה וכו'. ע"ש (ועיין חולין קה:). וכתב בספר 'מנחם משיב נפש' הנ"ל, וז"ל: וראיתי בכתבי הרב החסיד מו"ה יעקב קאראניר (כידוע

צדיק נקרא רבי אברם קאבאסי שהיה יודע שיחת העופות.

ומה לנו להביא מדורות ראשונים שהיו כמלאכים? הנני מעיד בעדות נאמנה בפני המעיין, מה ששמעתי מפי חותני הרב המאור הגדול המפורסם מוה"ר יואל זצללה"ה אב"ד דק"ק סטעפין, שהרב המפורסם אור ישראל וקדושו מוה"ר ישראל בעש"ט זללה"ה, נתאכסן בביתו, ונסע עמו ללוותו לכבודו בעגלה לכפר רחוק שתי פרסאות מהעיר, ושם הדרך הוא דרך היער והיו האילנות מקשקשין וצפרים מצפצפין, וצוה הבעש"ט זללה"ה שיעמיד את העגלה כמה רגעים, ושמע הצפצופים והקשקושים, ואמר לחותני הרב ז"ל, שאומרים לו ששכחו דבר נחוץ בתוך העיר חפץ הצריך להם, ואמר לי חותני הרב ז"ל שכמעט קצת חרה לו דבריו מחמת שהיה הדבר רחוק בעיניו שבדורות הללו ימצא מי שיודע זה, אבל לסוף נמצא שכן הדבר ששכחו חפץ נחוץ והוצרכו לשלוח אחריו.

כל זה אני מעיד ששמעתי מפי חותני הרב המאה"ג זצללה"ה. ופוק חזי מאן גברא רבא קא מסהיד עליה, שדבר מפורסם אינו צריך ראייה, שחותני הרב הצדיק זללה"ה עולה לא נמצא בשפתיו, ח"ו, וא"כ יש לפרש מה שכתוב כאן שהן משיחין עם הבריות כפשוטו. עכ"ל ספר "קורא מראש".

[ו]

הרה"ק רבי שלמה לוצקר זי"ע מגדולי תלמידי המגיד הק' רבי דב בער ממעזריטש זי"ע וכותב תורותיו הק' לפי פקודתו, בעל "דברת שלמה" עה"ת, כותב בהקדמתו הנפלאה והמפורסמת לספה"ק "מגיד דבריו ליעקב" מרבו הק' זי"ע הנ"ל זול"ק: "...והנה בעו"ר רבו כמו רבו השורות מטה מטה, ונתמעטו הלבבות וכו'... עד אשר מחמלת ה' עלינו האיר אור ישראל, הלא הוא הרב האלקי הקדוש מוה"ר ישראל בעש"ט ותלמידיו הקדושים אשר נתאבקו בעפר רגליו לשתות בצמא את דבריו דברי אלקים חיים, כי הוא גילה מקור יקר תפארת חכמה זו... וכו'. ולפעמים היה (המגיד הק') רבי דב בער ממעזריטש זי"ע - המעתיק) מדבר ואומר משבח הרב המובהק מוה"ר ישראל בעש"ט הנ"ל. ושמעתי מפיו הק', מה אתה מתמה שהיה לו גילוי אליהו ועוד מדרגות גבוהות מאד? והתחיל לרמוז מהות מדרגות גילוי אליהו וכמה בחי' יש בו, גבוה מעל גבוה.

ופ"א שמעתי מפיו הקדוש ממש (של המגיד הק') שהבעש"ט זללה"ה למדו שיחת עופות ושיחת דקלים וכו', וגם למד עמו סודות השמות הקדושים והיחודים. גם ספר "מעין החכמה" למד אתו, ואמר לו פירוש על כל תיבה, וגם הראה לי בספר רוזיאל [המלאך] אותיות וכתב מלאכים, ואמר שלמד אותו כל זה וכו', וגם הראה לי בספר הנ"ל כמה שמות מלאכים ואמר לי ממש שעל ידי שמות אלו ידע הבעש"ט בכל חדש ניסן בכל שנה אלה ממונים מתמנים על העולם כדי לדעת איך להתנהג עמו ועל ידו וכו'. עכלה"ק.

של הרה"ק רבי פייביש מזבארזא זי"ע, בעל 'יושר דברי אמת' פר' נח, כתב זול"ק: והנה לשון הטור והביאו השל"ה הק' (בדף רנט): וז"ל: כן עשו החסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונים בתפילתם עד שהגיעו להתפשטות הגשמיות ולהתגברות רוח השכליות עד שהגיעו קרוב למעלת הנבואה. עכ"ל, ועל פי הנ"ל נ"ל פי' הפסוק (במדבר כד, ה) "מה טובו אוהליך יעקב, משכנותיך ישראל", כי תכלית היראה היא להיות בפנימיות ובסתר ולא בגלוי, ולא כנוסח ד"לעולם כו' בסתר כבגלוי", וזה פי' מה טובו אוהליך, פי', כי יריעות היו לאוהל על המשכן מלמעלה, וטוב הוא להיות אוהל שלך - כלומר, מלמעלה בגלוי יהי "יעקב", שהוא מדרגה פשוטה, אבל "משכנותיך" פי' הפנימיות יהי "ישראל" דווקא, שהוא מדרגה גדולה. וק"ל. אחר כתבי זאת, שמעתי ממש דברים אלו אומרים בשם החסיד ר"י בעש"ט, ושמתתי ע"ז. עכלה"ק.

[ד]

איתא בספר 'תפארת עוזיאל' מהרה"ק רבי עוזיאל מיזליש זי"ע אב"ד אוסטראווצי ועיר חדש (מהדורת ירושלים תשכ"ב, עמ' סח) כתב זול"ק: ששמעתי מפי איש קדוש וטהור רבנו ישראל בעש"ט ז"ל עה"פ (דברים י, יב) "ועתה ישראל, מה ה' [א'ל'היך] שואל מעמך? כי אם ליראה את ה' א'ל'היך", ע"ד שהאב מצוה את התינוק שלא ילך בדרך יחף פן תזקנה רגליו, וזו היא היראה שאצל האב שלא יכאב לתינוק, אלא שהתינוק אינו יודע מזה ורוצה לילך יחף רק שמתירא שאביו לא יענישונו כי עובר על דבריו, וא"כ היראה של הבן אינה שוה ליראה של האב, אבל כשהבן הוא חכם ובעצמו מתירא ללכת יחף שלא תזקנה רגליו - יראת האב שוה ליראת בנו. כך הקב"ה צוה לנו תרי"ג מצות כמאמרם ז"ל (מכות פ"ג מט"ו) כדי לזכות את ישראל, כי בלתי המצות אי אפשר לקרב את עצמנו לו יתברך, כי אנחנו מגושמים מאד ומכח קיום המצות אנחנו קונים לעצמנו שלמות, ו'זכות' הוא לשון הזדככות וכו'.... וזוהי הכוונה "מה ה' אלקיך שואל מעמך? כי אם ליראה את ה' אלקיך", כי 'את' הוא לשון 'עם', פי' שתהי' לך יראה שוה עם הבורא (=לא תחטא, ח"ו) וכו'. ע"ש. עכ"ל.

[ה]

הגה"ק רבי אהרן שמואל הכהן זי"ע אב"ד דק"ק סטעפין וק"ק יאמפלי יע"א, בספרו "קורא מראש" על מדרש רבה. בפר' בראשית (פי"ג, ב) עה"פ (בראשית ב, ה) "וכל שיח השדה" וגו', כתב המדרש: כל האילנות כאלו משיחין אלו עם אלו, כל האילנות כאלו משיחין עם הבריות, שבא ליתן טעם למה נקרא 'שיח', ואמר כי ע"י נשיבת הרוח וקשקוש העלים משמיעים קול כאלו משיחין זה עם זה... ויותר יש לענ"ד לפרש כפשוטו, כי המה מודיעים חדשות לבריות ע"י השמעת קולות בקשקוש העלים, ומי שזוכה מאת ה' יודע ומבין, וכמ"ש בגמרא (סוכה כח.) על רבן יוחנן בן זכאי שיודע שיחת עופות ושיחת דקלים. ועיין לקמן (בראשית יט,) אמר שם, שמעו קולן של אילנות וכו'. וראיתי שאא"ז הגאון מוהרש"א ז"ל הביא שבימי רב האי גאון, היה איש

[ז]

בספה"ק "וצוה הכהן" מהגה"ק רבי אהרן שמואל הכהן זי"ע מסטעפין בעל ספר "קורא מראש" הנ"ל, מובא (בפרק טו) זול"ק: שמעתי בשם החסיד האלקי מו"ה ישראל בעש"ט נבג"מ, ששאלוהו למה הוא מפזר לצדקה יותר מחומש, והוא נגד מאמר חז"ל (כתובות טו): "המבזבז - אל יבזבו יותר מחומש", והשיב הוא ז"ל, דלשון "מבזבז" הוא מלשון ביזה, דהיינו למי שאינו נותן בשמחה רק כמו גזל לנפשו, והוא עושה נגד רצונו לקיים מצות בוראו, נתנו חכמים שיעור לבל יתן יותר מחומש. אכן מי שנותן בשמחה ויש לו תענוג מזה שנותן - אין שיעור לדבר. כן שמעתי מפי מגיד אמת בשם החסיד האלקי הנ"ל. וכמדומה ששמעתי מפי הרה"ח האמיתי מו"ה דובער זללה"ה, שאמר כן בשם הבעש"ט ז"ל.

והנה כבר ידוע ומפורסם אשר דברי האלקי הקדוש כל דבריו כגחלי אש, ואפילו שיחת חולין שלו היתה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ומילין לצד עילאה ימלל. וכאן לכאורה הדברים אינם מובנים, שמה בכך שיש לו תענוג מן הנתנה, אם נתנו חכמים שיעור לדבר מצד המצוה, שאין ליתן יותר אף לשם מצוה יותר מחומש, איך נאמר שלפי שיש לו תענוג מן הנתנה לא יהא שיעור לדבר ויוחשב התענוג שלו יותר מהמצוה, יציבא בארעא וכו'. אכן למה שמבואר למעלה יומתקו דברי האלקי הקדוש ז"ל ורוח ה' דבר בו. והוא, לפי מה שמבואר למעלה כמה פעמים שהנותן בשמחה ותענוג וטוב לב ועביד כגוונא דלעילא, בטוח שימשיך לנפשו חיים וברכה ועשירות ויתברך במעשה ידיו כפלי-כפלים ממה שנותן, אכן מי שאינו נותן בשמחה ודומה לו שהוא מחסר את ממונו בשביל מצות הבורא, אף ששכרו הרבה מאד בעוה"ב, אינו בטוח שיתברך במעשה ידיו, כי הברכה היא מצד שלא ירע לבבו, וכנ"ל.

וא"כ יומתקו דברי האלקי הקדוש הנ"ל, שמה שאמרו חז"ל "אל יבזבו יותר מחומש", מיירי באדם שאינו נותן בשמחה ותענוג וחושב שהוא מחסר ממונו בשביל מצות הבורא, שבו קבעו חז"ל שיעור שלא יבזבו יותר מחומש, וכמו שקבעו חז"ל שיעור (ב"ק ט): "הידור מצוה - עד שליש [במצוה]", שלפי שאינו בטוח שיתברך במעשה ידיו בעוה"ו, אין לו לתת יותר מחומש שקבעו חכמים, ד"אפס לא יהיה בך אביון" כתיב (דברים טו, ד), וחיינו קודמין, אכן מי שנותן בשמחה ותענוג כי בטוח שהשי"ת יזמין לו כפלי-כפלים - אין שיעור לדבר, שכל מה שיתן יותר - ירויח לו השי"ת יותר ויותר, והרי זה כמי שקונה אבן טובה יקרה ששוה אלפי אלפים, בסך מועט, אף אם זה הסך הוא כל רכושו - בוז יבוז לו, מאחר שיודע שירוויח הרבה והרבה יותר. ודברי האלקי הנ"ל המה דברי טעם לשבח. עכ"ל וצוה הכהן.

[ח]

הגה"ק רבי מאיר מרגליות מאוסטראה אב"ד לבוב זי"ע בעל "מאיר נתיבים", כ' בספרו הק' "סוד יכין ובוועז" (פרק ב') זול"ק: ...כי עיקר לימוד התורה צריך [להיות] לשמה, ללמוד על מנת לשמור ולעשות ולקיים, ואחר כוונת הלב

הן הן הדברים. וזוהי שלמות המצוה, ונרמז בלשון הכנה, שיכינו את אשר יביאו, שיחשוב לפני הלימוד במחשבה נכונה וזכה, שמכין את עצמו ללמוד לשמה בלי שום כוונה זרה. וכאשר הזהירו אותי לזה מורי הגדולים בתורה ובחסידות, ובתוכם ידידי הרה"ח מופת הדור מוהר"ר ישראל בעש"ט זללה"ה כוונה רצויה בלימוד לשמה לדבק את עצמו בקדושה וטהרה עם האותיות בכח ופועל בדיבור ובמחשבה, לקשר חלק מנר"ן ח"י (ג'פש ב'וח ג'שמה, ע"ה ח'חידה) בקדושת "נר מצוה ותורה אור" (משלי ו, כג), אותיות המחכימות ומשפיעות שפע אורות וחיות אמיתיות נצחיות.

וכשזכה להבין ולהתדבק באותיות הקדושות, יוכל להבין מתוך האותיות ממש אפילו עתידות, ולכן נקראת התורה (תהלים יט, ט) מאירת עינים, שמאירה את עיני המתדבק בהם בקדושה ובטהרה כמו האותיות של אורים ותומים. ומילדותי מיום שהכרתי בדבקות האהבה עם מורי ידידי הרב מוהר"ר ישראל תנצב"ה הנ"ל, ידעתי נאמנה שאלו היו הנהגותיו בקדושה וטהרה, ברוב חסידות ופרישות, וחכמתו צדיק באמונתו יחיה, דמטממן - גלגן ליה, [ו]כבוד ה' הסתר דבר. עכ"ל.

[ט]

בספה"ק "דגל מחנה אפרים" פר' בשלח עה"פ (שמות טו, טו) ויאמרו איש אל אחיו מן הוא וגו' כתב זול"ק: י"ל בזה בדרך רמז מה שחנני ה' ברחמיו וברוב חסדיו על דרך שאמר אא"ז זללה"ה על הפסוק (ירמ' טוב, ז) "ברוך הגבר אשר יבטח בה", והיה ה' מבטחו" וזהו תוכן דבריו: כי יש בוטח, מבטיח ומובטח. בוטח - היינו אותו שהוא בוטח, ומבטיח היינו הוא שהוא מבטיח, ומובטח - היינו אותה עילה, שעל ידה הוא בטוח לבוא לאותו הדבר. והוא דרך משל, השי"ת הוא והמבטיח לאדם שיתן לו כל צרכיו ודי מחסורו כשילך בדרכיו, והאדם הוא הבטוח בזה, ומובטח היינו שהוא בוטח שהשם יזמין לו בוודאי פרנסתו, אך [הוא משער שהוא] צריך עילה לזה שתהיה סיבה מאת השי"ת שעל ידה יתפרנס או מו"מ או שאר דבר. האדם כזה עדיין לא הגיע לאמונה העיקרית, כי העיקר הוא להאמין בה' שהוא לבדו הוא ואין בלתו שאינו צריך לשום עילה וסיבה שעל ידה תימשך לו פרנסתו, כי הוא עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות, ואפילו לא יעשה שום עילה ומו"מ ושום הכנה לפרנסתו - השם יכול להזמין לו פרנסתו בחסדו הגדול. וזהו "ברוך הגבר אשר יבטח בה", והיה ה' מבטחו" - היינו שגם המובטח שלו יהיה ה', שרק הוא לבדו הוא, ואין שום דבר שיהיה עילה וסיבה לפרנסתו או לשאר דבר שעל ידה יגמור את הדבר שהוא מבטיח לו, שאינו צריך לשום דבר ושום הכנה שיהיה עילה וסיבה, שהכל הוא רק ה' יתברך. ואפילו כשיש לו הדבר ע"י עילה - יאמין באמונה שלמה שהוא ממש ה' יתברך שרצה לפרנסו בדרך זו אבל לא שיהיה מוכרח הדבר ע"י סיבה והכנה רק לבטוח בה' וזוהי (מה)מדרגה גדולה, וזה י"ל שמרומז בפסוק ויאמרו אא"א מן הוא וכו'. ע"ש אריכות דברים. עכלה"ק.

מי יודע זמי מכיר?

[א]

בספר **בת עין** (בדרוש לשבועות) איתא שאמרו חז"ל (ילק"ש בראשית קלג. ועי' חגיגה ה:.. המג"ה) בשעה שעמדו ישראל על הר סיני נסרחה חכמתם של אומות העולם ונתנה לישראל, כי לפני שנתנה התורה לישראל - היה אור קדוש חכמה נתפשט בין האומות, ובשעת קבה"ת קבץ ה' את כל האורות של חכמה מאומות העולם ונתנם לישראל, **האם מי שיודע איפה יש מאמר חז"ל הנ"ל?** (הנה ציינתו לכם בס"ד. לא הסרתיו כי הוא מענינא דיומא, אי לאו האי יומא וכו' וישר כחכם על המאמר. המג"ה).

[נתקבל מהרב י. קויפמאן]

[ב]

[א] בפירוש **רש"י** עה"פ בתהילים (פרק ס"ח פס' ט"ו - ט"ז) "בפרש שדי מלכים וגו' הר אלוקים הר בשן הר גבנונים וגו' כתב וז"ל: והיכן פירשה? בהר סיני שהוא הר אלוקים סמוך לבשן בעבר הירדן. עכ"ל. **האם ידוע למישהו פשר דברי רש"י, כי לכאורה בשן הוא באזור הגולן. האם בו היה הר סיני?!**

[ב] בספה"ק **מגן אברהם** פר' קדושים (עמ' צו) כתב בתו"ד אהא דאיתא (ר"ה פ"ג מ"ח) עה"פ (שמות טוב, יא) והיה כאשר ירים משה ידו וגו' - וכי ידיו של משה כו' אלא כ"ז שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה [וכו'], ואיתא הפירוש על זה, שכל אחד [מישראל] מסתכל על מעלת חברו ולא על חסרונו ורואה שחברו טוב יותר ממנו וכו' **מי יודע מיהו בעל פנינה יקרה זו, ממנו מצטט המגן אברהם את פירושו?**

[ג] ישנו מנהג נפוץ בקרב רבים שכאשר טובלים כלים שנקנו מגוי, טובלים את הכלי שלש פעמים, **האם ידוע למישהו מקור למנהג זה?**

[נתקבל מהרב ברוך הכהן כ"ץ]

[ג]

[א] מהו המקור למנהג צאנו לומר בימי הספירה אחרי 'למנצח בנגינות' לפני 'ברוך שאמר' את מס' היום "היום יום וכו' שהם וכו'?

[ב] לאלו שנוהגים לענות 'אמן' אחרי 'שמייה דקודשא בריך הוא' [ולא 'ברוך הוא'], האם יש מקום לענות 'אמן' אחרי מי שנעצר ב'שמייה דקודשא'?

[ג] מה טעם נשתרש לכנות את הרה"ק ר' שלמה מזעווהיל זי"ע בשם ר' שלומקה?

[נתקבל מהרב מנחם מענדיל הלוי זומר]

[ד]

[א] זה זמן רב שלא ידעתי נפשי שמתני, בענין זה הרז שאמרו ישראל אחרי שפסקה זוהמתן, "נעשה ונשמע"

שאמרו כאחד, איפה מפורש בתורתנו הקדושה, ואציע את דבריי:

לפי משמעות הכתובים ופירש"י [וסוגיית הגמ' נראה, שג' פעמים אמרו ישראל "נעשה", (א) ביום ב' בסיון, על קבלת עול מלכות שמים, "ועתה אם שמוע תשמעו וגו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" וגו' (שמות יט, ד-ה). (ב) ביום ד' בסיון, על ז' מצות ב"נ, ועל מצוות שנצטוו במרה. [ובאותו יום כתב משה את 'ספר הברית', התוה"ק מ'בראשית ברא' עד מתן תורה (מתחילת התורה עד פר' יתרו), וגם את המצוות שנצטוו במרה, וכפירש"י סו"פ משפטים] [עי' בגיטין ס. המג"ה], (ג) ה' בסיון, אחרי שקרא משה רבנו ע"ה את ספר הברית באזניהם, אמרו **'נעשה ונשמע'**, דהיינו נעשה כל מה ששמענו עכשיו, והוסיפו לומר **'ונשמע'**, על כי דרש דרש משה חצי התורה, רק עד פר' יתרו, על כן אמרו **'ונשמע'** גם המשך התוה"ק שעדיין לא נכתבה ולא נתגלה להם, למימרא כי גם זאת נשמע ונקיים (ואולי ע"ז נאמר (שבת פח). **מי גילה רז זה לבני? כי מי הגיד להם אשר עדיין אין זה כל התורה, ויל"ע אם ניתן להאמר. ועוח"ל בעוזה (י).**

ויש לומר עוד, שבפעם הראשונה כשאמרו 'נעשה' על קבלת עומ"ש, הלא היתה הקבלה של 'נעשה' גם על "ועתה אם שמוע תשמעו" וגו', כלומר, גם על השמיעה שישמעו להבא, וא"כ כשאמרו 'נעשה' הי' כולל בו גם ענין 'ונשמע', אלא שאז עדיין לא היה מעמד 'נעשה ונשמע' בשלמות, כי ענין השמיעה שקיבלו אז, היה ציווי השי"ת "ועתה אם שמוע תשמעו" וגו', שיקבלו עליהם לשמוע בקולו (יש להעמיס לזה מ"ש בספה"ק ד"פ בענין מצות שבדיבור. ע"ש. ואכמ"ל). אלא כשקרא להם מרע"ה ביום ה', [ונתן להם] חלק התורה שנכתבה (ספר הברית) ואמרו 'נעשה ונשמע' גם מה שעתידין לשמוע, הרי על זה לא נצטוו ועכ"ז קיבלו עליהם, ע"ז נאמר מי גילה רז זה לבני. ודו"ק.

[ובזה נל"פ מש"א (בזמר "יום שבתון") **'נעשה ונשמע'** אמרו כאחד, ופתחו וענו ה' אחד", דקאי איום המיוחס ד"נעשה ונשמע" היתה האמירה 'כאחד', שבאמירתם - כבר נכלל גם ה"נשמע" ב"נעשה", (אבל בפעם השלישית שאמרו "נעשה" - הוצרכו אח"כ להוסיף באמירת "ונשמע"), וז"ש "ופתחו וענו ה' אחד" בקבלת עומ"ש. ודו"ק].

[ב] העולם נוהגין לקרות ימי ג' ד' ה' בסיון **'שלושת ימי הגבלה'**, שבאמת לאמיתה לכו"ע זה אינו, כי רק בד' נצטוו במצות הגבלה, והיו ג' ימי הגבלה בד' ה' ו', אלא שבזה נחלקו [חז"ל] אם ניתנה תורה ביום הג' או רק אחר ג' הימים.

ולישב מאמר העולם צ"ל דבאמת אנן קיי"ל כר' יוסי (שבת פו:., יומא ד:) דבז' ניתנה תורה, וכמ"ש המפ' למה אומרים "זמן מתן תורתנו" בו', ואה"נ דאנן עבדינן יום ו' ליו"ט, אשר על כך כבר תי' המפ' ואכמ"ל (רק אציין דברי ק"ז מהרא"ך זיע"א באו"ח תצ"ד), אבל הרי מאחר דקיי"ל כר' יוסי - הרי לדידי' היה מ"ת אחר ג' ימי הגבלה, וע"כ בכל שנה ושנה אנו מכינים ועושין ג' ימי הגבלה שלמים לפני חג

כי הלימוד המתוקן ללילה זה עושה פרי גדול למעלה, וממשיך לנפש האדם קדושה וטהרה, ויתגבר כארי לישב על המשמר בעינים פקוחות, לדחות את השינה, ולא יתנמנם כלל (בן-איש-חי, במדבר, שנה ראשונה).

[א] ע"פ הסוד, סגולה נפלאה שלא לדבר דברי-חול מתחילת הלילה, ולכה"פ מתחילת אמירת ה"תיקון" עד לאחר קדושת "כתר" (מורנו הבעש"ט זצ"ל, שהיום יומא דהילוליה). ויש להזהר בדבר, בפרט בעת ההליכה למקוה בשחר/בבקר, או ביציאה מביהכ"נ בעת אמירת "יזכור".

[ב] יש שכתבו שאם יתפלל בבקר בנמנום ובלי כוונה - יצא שכרו בהפסדו אם מתאמץ להיות ער כל הלילה, ומוטב לו כי יעלה על יצועו באשמורת התיכונה.

[ג] אמירת "יוצרות"/"קרובות": כשמהרי"ד מבעלז זצ"ל נשתדך עם הרה"ק ב' "אהבת ישראל" זצ"ל, אמר לו מהרי"ד, נתן לכם מתנה לאריכות ימים (כי אבותיו של הרה"ק מויז'ניץ לא זכו לחיות מעל גיל שישים): "אמרנו 'יוצרות' ("קרובות") בכל התפילות..." (המקור: קב הישר, פרק פו). "הסבא קדישא" מויז'ניץ ניאות לקבל ברכה זו, וכן הוא מנהג ויז'ניץ [לומר "קרובות" בשפְּתוֹת ארבע הפרשיות וברגלים. בימים הנוראים נאמרים גם "יוצרות"]. כידוע, גם הברכה נתקיימה... (ר' ב"זכרון ישראל). שֶׁח לִי עֲמִיתִי הִרְהָח ר' מאיר מנחם פערל הי"ו ששמע מבנש"ק הגהה"ר ז' ארנסטר, רבה של קרית "מאור חיים" ירושלים שליט"א, שכספְּרו זאת לפני זקנו ב' "אמרי חיים" זצ"ל, הגיב שאינו יודע מזה, אך אביו ב' "אהבת ישראל" זצ"ל רצה מאז להנהיג את אמירת ה"יוצרות", אלא שלא ידע כיצד הוא 'נוסח' סיומי הקטעים, ורק כשבא אחר מלחמת העולם הראשונה גרוסוורדיינה, למד זאת מהאשכנזים והחל להנהיג כן בקהל עדתו.

[ד] שמעתי מכ"ק אדמו"ר מנדבורנא-חדרה זצ"ל, שהרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל אמר תפילת "יזכור" לנשמת הבעש"ט זצ"ל בכל יום של הזכרת נשמות, ובודאי בחג-השבועות, שהזמן גורמה.

[ה] התמונה המפורסמת של הבעש"ט זצ"ל - אינה אלא של ה"בעל-שם" מלונדון, חיים שמואל יעקב פֶּאָלק, שהגריעב"ץ כתב עליו שהוא מכת ש"ץ והחיד"א כ' ב"מעגל טוב" שגוֹיָה סיפרה לו שלמדה "קבלה" ממנו...

[ו] למרות טרדות היום יזכרו לקרוא פר' השבוע שמו"ת, בְּעֵתָהּ ובזמנה, כדת. על קריאת שמו"ת לעת טרודה כזו, היה נוהג האדמו"ר ב' "אמרי חיים" מויז'ניץ זצ"ל, לזרז את תלמידיו באמרת-הכנף משמו של ההק"ר פינחס מקוריץ זצ"ל שיש לקרוא שמו"ת אף במסירות-נפש (בלש' הפלגה).

פעם דנתי עם הגר"ש דבליצקי זצ"ל בנושא, ואמר לי את דעתו ש"אפשר היום ואפשר בשבת". אכן ב"מעשה אליהו" (א, נו) מחה במי שקרא היום, כי ע"פ הסוד אינו שייך ליו"ט כלל "שיו"ט בפרצוף הזמנים ושבת בפרצוף הימים"...

השבועות (שביום ו' בסיון), דהיינו הימים ד' ה' ו', 'זכר' לאותם ג' ימי הגבלה. ודו"ק. [ואולי הוא ע"ד שאנו עושין 'תענית אסתר' בי"ג באדר 'זכר' לתענית אסתר בימי הגזירה, אע"פ שבעת הגזירה היתה התענית בניסן, ודו"ק].

[א] י"ל בלשון הגמ' בתלתא 'אמר' להו מצות הגבלה (רק אמר להו, אבל המצוה היתה רק על לאחר ג' ימים), ברביעי 'עבד' פרישה (לקיימה תיכף מזמן הציווי), כי כן כתבו המפ' בפירש"י עה"ת, שא"א לומר שנצטוו בה מיד, ובזה יובן מה שאמר השי"ת עוה"פ לפני מ"ת בו ביום, ומה שהשיב משרע"ה (שמות יט, כג) לא יוכל העם וגו' כי אתה העדותה בנו וגו'.

[נתקבל מהרב דוד צבי הירש מייזליש]

הידעת?!

[א]

מעניינא דיומא [מאמר ז'] ופרפראות ליומא דהילולא של מורנו הבעש"ט הק', ועוד

נתקבל מהרב מרדכי גנוט בעל לוח 'דבר בעתו'

[א] עירוב תבשילין: "יקח לעירוב תבשילין - דג/בשר טוב עם לחם שלם שבוצעים עליו בשחרית, ולא כמנהג המון-העם לקחת כנף-אָנָז או זרוע, שמראים בכך שהמצוות בזויות עליהם" ("אור הישר", חלק תפלה ישרה, ח', ד).

[ב] "ראיתי המוניים רבים לוקחים פת [פשוטה] ועצם שפלה ומשופלת, בודאי יוצאים ידי-חובה, אבל עושים את המצוה בביזוי ואולי אח"כ משליכים אותה, והרי חביבה מצוה בשעתה (פסחים סח:), ואל תהא מצוה זו קלה בעיניך, ולא לחנם אמרו חז"ל (יומא כח:): שקיים אאע"ה עירוב תבשילין, ובס' יוחסין כתב סוד בדבר. על כן, כל איש השמח במצוה זו יקח פת [חשובה] ותבשיל חשוב, כחתיכת דג חשוב, או בשר [בהמה] או תרנגול, מה שחננו ה'" (השלח"ק במס' סוכה).

[ג] החושש פן יבולע לעירובו בשל האורחים הרבים וילדיהם, בלע"ר, ידבר על לב שכנים זוג צעיר, שיאותו לאחסנו במקררם עד עת מצוא, או יעטפנו בניילון ויכתוב עליו "עירוב תבשילין".

[ד] רבש... תחת לשונך": אפשר לומר סברא, שקעריית הדבש המוכנה להטבלת/אכילת הלילה (ראו בדברינו אשתבוע), היא לפי שעדיין לא קבלנו את התורה, אך משקבלנוה מחר, שוב איננו טובלים בו, להראות שקבלנו מתנה המתוקה יותר מדבש ונופת צופים. ברם, עמא דבר לאכול [גם] עוגת דבש ביום.

[ה] "תיקון ליל שבועות": את כל סדר הלימוד ה"תיקון" יש ללמוד בחשק גדול, בשמחה רבה ובהתלהבות הלב,

הנ"ל שליט"א בלוח של שנה זו, שלא מצאו לע"ע בספרי הקדמונים איך נוהגים, ולכן נקטו גם כן את המנהג הנפוץ ביותר, וכפי שקבע הגרי"מ טוקצינסקי זצ"ל ב'לוח לארץ ישראל' שלו, שבא"י מתחילים שנית בשבת אסרו-חג זו בסדר פרקי אבות, בפרק ראשון, כך שכמעט עד סוף השנה אין בני א"י משתוים עם בני חו"ל. אגב, יצויין שלמנ"א אשכנז אומרים פְּרָקִים מְדֵי שַׁבַּת ("גם בשבת שחל בו [יו"ט ב' ד] שבועות". מנ"א וורמיזא) מעתה עד י"ז בתמוז, ואין אומרים יותר. נמצא שלמנהגם אומרים בשבת זו את הפרקים א-ב.

[טו] פרשת בהעלותך: בפרשת בהעלותך [הפותחת באור המנורה] - מתעורר/מאיר/מתגלה האור הגנוז. וההק"ר שמרי' (שמעריל) [מורחובקא] זצ"ל הראה שבכל מאמר בזה"ק שעל פרשה זו, רמוז האור הגנוז... ("אמרי פינחס").

[טז] ט' בסיון: יתכן שהיום (ולא ט' בכסלו) הוא היום התשיעי בחדש התשיעי"ג "שמוכנת מאד להצלחה", "בשעה התשיעית" - "שהוא בחי' יסוד", צנור כל השפע, והנולד בשעה זו - עולה למלוכה" ("ברית מנוחה" דף ט); בלילה (לכאורה ע"פ החשבון היא בין השעות 02.20-01.30) או ביום (לכאורה ע"פ החשבון היא בין השעות 15.50-14.30). הלום שמעתי שכן כ' בפירוש בהקדמת "אור הגנוז", לרה"ק ר' יהודה לייב מאניפולי זצ"ל, מהדו' "נחלת צבי" עמ' ה, א).

[ב]

הרב בן ציון גרינפעלד, ברוקלין = לפי שחג השבועות הוא יומא דהילולא קדישא של דוד המע"ה, ומנהג ישראל הק' לומר תהלים ביום זה (עי' ברכי יוסף סי' תצ"ד, עבודת הקודש מורה באצבע סי' רכ"ח), אמרתי להציע רמזים אחדים בענין דהע"ה, מה שחנני ה':

א] מנהג ישראל הק' לומר תהלים בליל הושענא רבה, אושפיזא דדוד מלכא משיחא (עי' טעמי המנהגים אות תתי"ג בשם הספה"ק מחזה אברהם), ונלע"ד בעהש"ת לומר רמז בענין זה, עפמש"כ בספה"ק בני יששכר (תשרי יב, ג) רמזים בתיבת "הושענא" שהוא נוטריקון הושע נ"א, ע"ש, ועו"ל, ע"פ המדרשו"ט (תהלים א) שביקש דהע"ה "יהיו קורין בהן (=במזמורי תהלים) ונוטלין שכר עליהם כנגעים ואהלות", וי"ל דתיבת נ"א ר"ת נ'געים א'הלות, ובא הרמז, לומר ביום זה מזמורי תהלים שע"י קריאתם נוטלין שכר עליהם כנגעים ואהלות. והבן.

ואולי י"ל עד"ז שגם רמזים בתיבת הושע נ"א לחג השבועות שהוא יוד"ק של דהע"ה [שגם אומרים בו תהלים כנ"ל], ויום מ"ת היה ביום נ"א לספירה (עי' מג"א ר"ס תצ"ד), ובזה רמזים בכפילות בתיבת נ"א על דהע"ה.

ב] דהע"ה נעים זמירות ישראל, היה מנעים זמירותיו בכינור, כידוע (עי' פסיקתא דר"כ פיסקא ז, ומס' ברכות ג), והנה כתיב (תהלים קלז, א-ד) "על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון, על "ערבים" בתוכה תלינו כנרותינו, כי שם

בבדר"ה שחל בעש"ק שאל מאן-דהוא את מרן ב' "ישועות משה" מו"ז ניץ זצ"ל על זירוזו לקריאת שמו"ת עתה, ומדוע לא יקראנה הלילה או מחר, והשיב "חביבה מצוה בשעתה ובמקומה הראוי לה".

[יב] אלה שברצונם "לפרוס מפה ולקדש" כמנהגם בימים טובים אחרים שחלים בערב שבת (מחמת הסעודות התכופות), יעיינו נא בהלכות ובמנהגים שפורטו אשתקד בלוחי הקטן "דבר בעתו", ביום "פורים דמוקפים" שחל בעש"ק.

[יג] כשנכנס הרה"ק ב' "אמרי חיים" זצ"ל בשנתשכ"א לתפלת מנחה של יו"ט ב' של ר"ה שחל בעש"ק, לביהמ"ד, שאל אחדים מן המתפללים אם טבלו לכבוד ש"ק (ואף העיר בשם אבי-קבו הרה"ק ב' "צמח צדיק" זצ"ל כי "פלא בעיניו מדוע לא נכתב בעשרת הדברות שיש לטבול בערב שבת..."). למעשה לא הקפיד הרה"ק ב' "אמרי חיים" זצ"ל לטבול ביום בדר"ה שחל בעש"ק אחה"צ וכנראה רק רצה לרמוז אם התכוונו בטבילת הבקר לכב' ש"ק, שהרי בדרך כלל טרודה המחשבה בעניני דיומא רבה ואריכא ואין הדעת נתונה לעניני שבת העומדת להכנס רק בערב... (מ"ה ח"ב עמ' ק).

[יד] פרקי אבות: המנהג הנפוץ ביותר (ע"פ רמ"א או"ח רצב, ב) הוא ללמוד פרקי אבות, פרק לשבת, פרק לשבת, בכל אחת משש השבתות שבין פסח לעצרת ועוד 3 פעמים נוספות עד ר"ה. בשבתות שבשלהי דקייטא אומרים פְּרָקִים מְדֵי שַׁבַּת. בשנה בה חל פסח בשבת, כדאשתקד, ישנן בארץ ישראל 7 שבתות בין פסח לעצרת. כיצד נהגו בה מלפנים? ב"תקון יששכר" (מובא בכנסת הגדולה או"ח רצ"ב) כ' שבשנה כזו קוראים בשבת השביעית, בה חל ערב חג-השבועות, את הפרק הראשון ממסכת דרך-ארץ זוטא. הרמ"ע מפאנו (שבעה מאמרות, מאמר חקור הדין ח"א פי"ט) כ' שמסתבר שמלפנים קראו בשבת אסרו-חג-הפסח את פרק חלק ממסכת סנהדרין (ממנו נשתירה "וכר לדבר" משנת "כל ישראל"...), ולפי שבימינו אין מנהגים אלה נפוצים, ואף ישנם חילוקי מנהגים בין קהילות שונות - נקטו עמיתנו הדגולים ההג"ר שלמה איצקוביץ' רבה של קהלת ויז'ניץ וחבר הבר"ץ בביתר וההג"ר ישראל טננהוז שליט"א בלוח הקיר/הכיס לשנתשפ"ב כמנהג הנפוץ ביותר, וכפי שקבע הגרי"מ טוקצינסקי זצ"ל ב"לוח לארץ ישראל", שבא"י מתחילים לומר פרקי אבות בשבת שחל בו אסרו-חג (ככתוב ב"תקון יששכר"), אלא שבשבת שחל בה ערב-חג-השבועות מתחילים את המחזור השני (ואילו בני חו"ל עדיין אומרים באותה שבת את הפרק הששי שבמחזור הראשון שהחל בשבת השניה אחר פסח). נמצא שבני א"י חלוקים מבני חו"ל בסדר הפרקים כל ימות הקיץ, מלבד השבתות האחרונות דשלהי דקייטא.

בשנה זו, בה חל חג-השבועות בעש"ק, ולמחרת בא"י הוא יום ש"ק פר' נשא ואילו בחו"ל הוא יו"ט שני של חג-השבועות, בו אין אומרים פרקי אבות - כתבו הרה"ג

ויעו"ש עוד במאמרים לשבועות דבר נחמד להעמיס בזה פלוגתת הרמב"ם והרמב"ן (בספר המצות מ"ע א) אם "אנכי ה"א" (שמות כ, ב) נחשבת למצוה מתרי"ג המצוות אם לא. ע"ש.

[ב]

הרב מ. ב. א. = בגליון תצ"ד (מי יודע ומי מכיר" אות ד): בוודאי כוונתו למש"ך ב"לקוטי שושנה" בספה"ק נועם אלימלך (ד"ה שמעתי מקשים): שאמר השי"ת להושע שישראל חטאו והשיב לו **"החליפם באומה אחרת"** (הג' "החליפם" אכן נמצאת בפרש"י ופי' מהר"י קרא להושע א, ב, ואילו לפנינו במקור, בפסחים (פז.:. פעמיים) ובפי' רד"ק (הושע שם): **"העבירם"**, וכ"ה בכל כה"י. **המג"ה**), וח"ו לאותו צדיק שיקטר על ישראל. **ופירשו** שכך היתה כוונת הושע, החליפם באומה אחרת ותראה בכל האומות אם ישנה כיוצא בהן, שהרי השפל והגרוע בישראל הוא יותר טוב מטובים שבאומות, ונמצא שבהסתכל באומות אין כח למקטר על ישראל. ולמי הכוונה **"ופירשו"**?

[ג]

הרב אלעזר קליין = גליון תצ"ד (מדור "מי יודע" אות ג), בענין מה ששאל השואל הנכבד מיהו **"החסיד"** שכתוב בקרני ראם פרשת בא שפירש את הגמרא **"העבירם באומה אחרת"**, הנה ידוע שכמה וכמה מהצדיקים הקודמים כינו בתואר **"החסיד"** את רבנו הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, כמו בישמח משה (פר' נח) "כמו ששמעתי בשם החסיד הקדוש האלקי המפורסם מו"ה אלימלך מלזענצק צוק"ל", וכן בספר קול יעקב לבעל מלא הרועים (פרשת תזריע) כתוב וז"ל "כמו ששמעתי מבנו של החסיד מו"ה אלימלך מלזענצק שאמר בשם אביו" וכו'. ע"ש, גם בדף השער של הספה"ק **"נועם אלימלך"** הוא מכונה בשם **"החסיד"**.

ומעתה אפשר לומר שאכן הכוונה של ה"קרני ראם" היא לכאורה ל"נועם אלימלך" ב"ליקוטי שושנה", שהרי ה"קרני ראם" כותב שם שביציאת מצרים היו ישראל במצב לא טוב, אלא שהגוים היו גרועים מהם לכן גאל את ישראל, נמצא שכל הגאולה ממצרים היתה בעיקר משום רשעת הגוים, כמו שכתב החסיד על **"העבירם באומה אחרת"** וכו'.

והנה זל"ק של הנועם אלימלך הוספות ליקוטי שושנה (באד"ה "שמעתי מקשים"), וז"ל: **"אך נראה, דהנה פירש על שאמר השי"ת להושע שישראל חטאו והשיב לו החליפם (ר' הערתנו מעלה. המג"ה) באומה אחרת (פסחים פז.:.):** וחס וחלילה לאותו צדיק שיקטר על ישראל: **ופירשו** שכך היה כוונת הושע החליפם באומה אחרת ותראה בכל אומות אם ישנה כיוצא בהן והשפל והגרוע בישראל הוא יותר טוב מטובים שבאומות ונמצא בהסתכל באומות אין כח למקטר על ישראל: וכמו כן אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז, כ), ויש כח לקטר עליהן,

שאלונו שובינו דברי שיר ותוללינו שמחה שירו לנו משיר ציון, איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר" (כשגלו בבלה ושאלם נבוכדנצר שישירו לו כמו ששוררו על הדוכן. רש"י), **ופירש"י, ערבים = "ערבי נחל"**, וי"ל רמיזא בטעמא מה שתלו את הכינורות על ערבי נחל דוקא, כי זמירותיהם היו מספר תהלים, וכמו שאומרים בכל יום שיר של יום "שבו היו הלויים אומרים בבית המקדש", והם מזמורי תהלים, ולכן תלו כינורותיהם על ערבי נחל, הרומז ליום הושענא רבה שנקרא **"יום ערבה"** (ברכות לד. תוד"ה אמר, סוכה מג: תוד"ה לא איקלע), והוא יום האושפיזין של דהע"ה, כדי לרמוז על שאינם יכולים לשיר זמירותיו של דהע"ה. והבן.

ועוד יש להוסיף, במה שבימי **"בין המצרים"** נוהגים רבים לומר לפני ברכהמ"ז פרק **"על נהרות בבל"**, שלא כבכל השנה שאומרים פרק **"שיר המעלות"** (עי' ס' מנהג ישראל תורה סי' א' אות ג), וי"ל עפ"מ"כ בספה"ק מאור ושמש (פר' פינחס ד"ה ובחדש השביעי, בא"ד) **"ויש כ"א יום בין ר"ה להו"ר, ושמעתי מהצדיקים רבותינו ז"ל (מקורו בח"א למהרש"א בכורות ח' סוע"ב. המג"ה) שגם ימי "בין המצרים" מי"ז בתמוז עד תשעה באב הם כ"א יום, כנגד כ"א יום שבין ר"ה להו"ר, אלא שימי "בין המצרים" הם בהעלם ואלה שמר"ה עד הו"ר הם באתגליא". ע"כ. ולפ"ז נמצא שיום ט' באב, יום לידת דוד מלכא משיחא (עי' ספה"ק בני יששכר תמוז אב, ב, ט), הוא כנגד יום הו"ר, על כן נוהגין לומר לפני ברכהמ"ז פרק **"על נהרות בבל"**, ובפרט בבהמ"ז אחר הסעודה המפסקת בעת"ב [שהוא כנגד ערב הו"ר, כנ"ל], הוא דבר בעתו (וגם אלה שאי"נ לומר **"על נהרות בבל"** גם לא בימי "בין המצרים" - אומ' בסעודה המפסקת. עי' בלוח "דבר בעתו". המג"ה), שלהנ"ל נרמז בו שאמרו הלויים גולי בבל שאינם יכולים לשיר את שירי דוד בכינורותיהם, [וכנגדו יום הו"ר שבו מרבים לומר ספר תהלים, כנ"ל]. והבן.**

!! תגובות !!

[א]

הרב דוד צבי הירש מיזליש = בגליון תצ"ג (מדור "הידעת" אות א) במש"כ בשם ספה"ק **"תשואות חן"** חד אמר וחד אמר, ואילו **בחקל יצחק** (ר"פ בראשית) כותב שהה"ק **"הרר"ז** הי' זה שאמר שבתחילה צריך להתבונן בשפלות עצמו וכו'. - כדבריו מבואר בפשיטות בספה"ק **"פלא יועץ" להה"ק מהארנאסטויפאל** (בפר' ויקהל-פרה עמ' ש"י וש"י, ב, ממהדורה חדשה), וקצת פלא הוא, שגם נביעת מקור מקומו טהור מ"תשואות חן" היתה כמ"ש בפירוש במאמריו לפרשת החודש (עמ' שכ"ה בספר, ושם הביא הדברים כצורתם בתשוא"ח ולא כ' מי אמר מה), ואולי מלבד מקור זה הי' הדבר ג"כ מקובל אצלם. [ובמהדורה חדשה הנ"ל לספה"ק **"פלא יועץ** ציין למקומות אחדים בעני"ז, ומהם לספר **"לקוטי בני שלשים"** להה"ק מהר"י מקאסאן שכתב להיפך, שהה"ק **"הר"ר אלימלך זיע"א** הכריע ששפלות עצמו קודמת].

יאמר וחי) "וחי בהם - שלא יצטרך אדם לנגן המנגן שתהיה עליו יד ה' אלא עשיית המצווה בעצמה בה יחיה וישמח. עמ"ש בפ' 'חמרא וחי ליום רבנן (שבת סז:). ומזה הטעם (מה ש) הזהיר הכהנים משתיית יין בעסקם בעבודה, כי היין מעורר לב שמח להשראת שכינה, כמו סעודת יצחק לברך את יעקב (פר' תולדות), אמנם אין מבואר לזה לבית ה', וחי בהם בעצמם. עכ"ל. לפי דברי החת"ס ניתן להבין מדוע חשבו נדב ואביהוא שצריך לשתות יין, ובפרט שעדיין לא הוזהרו על כך במפורש.

[ו]

הרב חיים מאיר וסרמן = [א] בגליון תצ"ד (מדור "מי יודע" אות ב') שאל מה הסכנה במש"כ בשם הבעש"ט שיש סכנה אם מתבודד לבד בחדר אחד? **בספר צוואת הריב"ש "אבן ישראל"** (שיצא לאור ע"י מכון "דעת יוסף" בשנתשנ"א, פרק ו אות ג), מאריך לבאר שמדובר בחדר חוץ לעיר שהוא סכנה מפני החיצונים, כמבואר ב**זוהר** (תצוה קפג:) וכן מבואר בדברי האר"י ז"ל, **בשער המצות** (ואתחנן לו). שצריך לזוהר שלא ישב (יגור? **המג"ה**) במקום שאין בו ישוב, לפי שבמקום שאין בו ישוב שולט שד אחד ושמו **תני"א**, והישוב שם, אע"פ שהוא עוסק בתורה, מתגבר עליו השד ההוא להזיקו, או להחטיאו, ואין כח באדם ההוא העומד שם לשלוט עליו, רק אם יהיה צדיק גמור, א"כ מובן מה שצוה הבעש"ט שלא ילך להתבודד יחידי בחדר חוץ לעיר כנ"ל (צ"ע מה ענין אם מתבודד "בחדר" דווקא?, ואם מתבודד ביער, כמו שמסופר על רבים מתלמידי מו' הבעש"ט זצ"ל הקדמונים, שפיר דמי? **המג"ה**).

[ב] בגליון הנ"ל (במדור הנ"ל אות ג') נשאל מה שכתוב **בספר "שפתי צדיק" בשם הרבי ר' ישראלטשע**. כנראה שהוא הרה"ק **רבי ישראל מרוז'ין זי"ע ועכ"י** כך היה מכונה בפי צדיקים רבים.

[ג] בגליון הנ"ל (במדור הנ"ל אות סק"א) נשאל לבאר המקור, מש"כ בס' **"תפלה למשה"** על תהלים, עפמש"כ **בליקוטי הרה"ק בשם הריב"ש** כי תורה נצחית בשכל וכו', לכאורה נראה ש"ליקוטי הרה"ק" **בשם הריב"ש**, הוא ליקוטי מהר"ן ברסלב, **בשם הר' ישראל בעל ש"ס**, ולא מצאתי שם בשם הבעש"ט, רק בספר **"יושר דברי אמת"** (קונטרס ראשון אות לב), בו כ' "כבר נודע מ"ש הבעש"ט ז"ל, ששאלוהו היכן רמוז ענין פרה אדומה, לבא ממנו לעבודת השי"ת תמיד, שכל המצות הן נצחיות בשכל, אף שבפועל הן בזמן ובמעשה, בשכל הם תמיד נצחיות, כי התורה הוא א'להותו וא'להותו היא נצחית, כמו שאומרים כל **תלמידי הבעש"ט בשמו**, שכל התורה צריכה להמצא תמיד בכל זמן בדרך חכמה ושכל, שיש ללמוד רמיזתה מכל המצוות, ודומה לזה כתוב **בליקוטי מוהר"ן** (תורה ל') בא"ד "כי המצוות הן חכמות הבוית"ש, כי לכל מצוה ומצוה ישנם שיעורים אחרים וגבולים, כגון (מפני מה) המצוה הזאת מצוותה בכך, מפני שכן חייבה חכמתו ית"ש, וכן מצוה אחרת מצוותה בכך, לפי חכמתו ית"ש, ולכל מצוה ומצוה ישנם אותיות ותיבות וענינים שהם

ח"ו, אך בראות מעשה הרשעים - יסתם פי המקטרג. נמצא עיקר שילום השכר לצדיקים בא על ידי ראית ההפרש שבין הרשע לצדיק* ומובן ממילא כל הנזכר לעיל להפרע כו', כדי שעל ידו יותן שכר טוב לצדיקים". עכ"ל.

ובהזדמנות זו, יש להביע הערכה עמוקה ויישר כח מעומק הלב לרה"ג הרב ראזנבערגער הנ"ל (אף שלא ראיתיו מעולם) על האור הגדול שהזריח בכלל ישראל בהוצאת הספרים הק' **"חיי עולם" מהגה"ק רש"ש טויבש זי"ע**, ולאחרונה הספר הנפלא **"שו"ת תועפות ראם" מהגה"ק רא"מ טויבש זי"ע**, שהדפיסם ברוב פאר והדר בדפוס נאה ומשובח לשמחת לב מלכי רבנן המתענגים בספרים הנ"ל המפורסמים לשם ולתהלה, חן חן לו ויוזכה להגדיל תורה ולהאדירה ביתר שאת ויתר עוז מתוך נחת והרחבה. אכ"ר.

[ד]

הרב שלמה יעקב גליק = בגליון תצ"ד (מי יודע אות ג') בדבר זהותו של **"הרבי ר' ישראלטשי זצ"ל"** הנזכר בדברי הרה"ק **מפילץ בספרו שפתי צדיק** (פר' במדבר אות כ"ו) שכתב: כן שמעתי בשם הרבי וכו', קרוב לוודאי שכוונתו לרה"ק **מרוז'ין זצוק"ל**, משום שגדל והתחנך אצל זקנו ב'**"חידושי הרי"ם" זצוק"ל** וידוע שהחה"ר ביקר אצל הרה"ק **מרוז'ין ונכדו בעל "שפתי צדיק"** שמע ממנו.

[ה]

הרב ברוך הכהן כ"ץ = [א] בגליון תצ"ד (מי יודע אות ד') שאל על מי כוונתו כמ"ש החסיד על "העבירם באומה אחרת" וכו'.

כנראה שכוונתו לדברי הרה"ק **רבי אלימלך זי"ע ב"ליקוטי שושנה" שבסו"ס "נועם אלימלך"** (ד"ה שמעתי מקשים וכו'), בתו"ד, דהנה פירשו על שאמר השי"ת להושע שישראל חטאו והשיב לו "החליפם באומה אחרת", וח"ו לאותו צדיק שיקטרג על ישראל ופירשו שכך היתה כוונת הושע החליפם באומה אחרת ותראה בכל האומות אם ישנה כיוצא בהן, שהרי השפל ונגרוע בישראל יותר טוב מטובים שבאומות ונמצא שבהסתכל באומות אין כח למקטרג על ישראל. ע"ש.

[ב] בגליון שם (מדור "תגובות" אות ה' סק"ג) בנוגע לדברי רבנו הרא"ש נשמט לצערי ההמשך מפירוש הרא"ש עה"ת וצריך להוסיף וז"ל: הקשה הרא"ש, למאן דאמר שמתו על שנכנסו שתויי יין והרי עדיין לא הוזהרו על כך ולא ענש אלא אם כן הזהיר? ותירץ שיעקר מיתתן נגזר במעשה העגל שנתחייב אהרן כליה, אלא שנתאחר להם עד עתה לגלגל עליהם חובה שמגלגלין חוב ע"י וכו' וזכות ע"י זכאי. ובהכי ניחא נמי שנדונו בשריפה, דאילו משום שתוי יין לא היו חייבים שריפה. עכ"ל.

מוכח בעליל כי **לרבנו הרא"ש בעצמו ישנה דרך אחרת בנידון ודו"ק**.

[ג] בגליון תצ"ג (במדור "תגובות" אות א' סק"ח) ציטט את דברי הרה"ב ז' בנוגע לשתיית יין, יש לציין מאידך את דברי **מרן החתם סופר בספר חת"ס עה"ת** (פר' אחרי עמ' מ"ב, ד"ה או

זצ"ל מהאמעל] את אשר שמע בעצמו מהוד כ"ק רבנו הזקן בעל ה'תניא', שפעם אחת אחר תקון חצות בצותא חדא עם הרה"ק כ"ק הרה"צ ר' אברהם המלאך, מיהר הוד כ"ק רבנו הגדול בעל ה'תניא' לטול ידיו ולאכול עוגה בחמאה, אשר בזה הציל את כ"ק הרה"צ הר"א המלאך מכלות הנפש. ספור זה זכינו לשמוע בשיח קדש הקדשים הוד כ"ק אמור"ר הרה"ק בי"ט בכסלו תרס"ג, וביאור על זה זכיתי לשמוע מפיו בסעודת פורים בשנה ההיא בהיותנו בוועין".

ב'תורת מנחם' ש"פ שמיני וש"פ תזריע תשד"מ (עמ' 1365) מביא את הסיפור הידוע עם הרה"ק ר' אברהם המלאך ורבנו הזקן על אודות 'כלות הנפש' תוך כדי לימוד בענין עמוק בתורת החסידות, שפעם אחת, לאחר שלמדו ענין עמוק ביותר בחסידות, מצא ר' אברהם המלאך את רבנו הזקן כשהוא אוכל כריך בחמאה ("א בייגל מיט פוטער"), ולתמיהתו של ר' אברהם המלאך לפשר הדברים, היתכן שלאחרי לימוד בענין נעלה כזה נתיישב לאכול דבר גשמי וטעים דווקא? השיב רבנו הזקן שבעת לימודם בתורת החסידות הרגיש שעוד מעט מגיע הוא לכלות הנפש, ולכן הוכרח לאכול 'בייגל' בחמאה, כדי שנשמתו לא תפרד מגופו ב'כלות הנפש' ממש... שהרי הכוונה היא נפשות בגופים, "לא לתוהו בראה; לשבת יצרה" (ישעי' מה, חז). עכל"ק - וי"ל שזאת הכוונה ש"צריך להיות עוד חבר אחד, כי אחד הוא בסכנה, אלא יהיו שנים בחדר אחד", שאחד ישמור על חברו. וא"ש.

וע"ד הך דידוע שנפל רבנו החוזה מלובלין בשמחת תורה שנת תקע"ה מחלון ביתו ונפצע קשה, ושכב על ערש דווי במשך חדשים רבים עד שנסתלק בט' באב אותה שנה. קשרו את נפילתו במאמצי הגאולה שלו, וזה קרה בגלל שעזבו אותו לרגע לאחר שביקש שלא יעזבוהו לבד. וע"ד הסתלקותו של הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב זי"ע שע"י 'כלות הנפש' נפטר ברעון דכל רעון, כשהיה לבד, ולא היה מי שישמור עליו לרגע וימנע זאת.

שיעורים וגבולים, שמצומצמת בהן חכמתו ית"ש, שהיא בחינת התלבשות השכל העליון בשכל התחתון, שעל ידיה זוכין להשגת אלקות".

[ב] בגליון הנ"ל (במדור הנ"ל אות סק"ב) נשאל על המקור שיש נוהגים ביו"ט להדליק רק שני נרות, בפמ"ג או"ח מש"ז (סי' תקיד ס"ק יב) כתוב "נוהגין בב' נרות אף ביום טוב, אף ד"זכור" ו"שמור" [נאמרו רק] בשבת, יש לומר נגד איש ואשה", נראה לפרש, שכל הענין בשבת להוסיף נרות, כתוב במג"א (סי' רס"ג סק"ב) בשם השל"ה, יש נוהגין להדליק ז' נרות ויש נוהגין עשרה נרות, ולא כתבו המ"א ביו"ט, ואפשר משום שבשבת יש ענין להוסיף נרות, כנגד ז' עליות שעולים לתורה, או כנגד עשר ספירות, או שני נרות כנגד "זכור" ו"שמור", או כנגד איש ואשה, אבל מטעם שלא יכשל בעץ או באבן - די בנר אחד, ולכן ביו"ט אין ענין של כנגד "זכור" ו"שמור", ויש רק חמש עליות, ואין ענין כנגד עשר ספירות שאינו זכר ל"מעשה בראשית" שנברא בעשרה מאמרות (אבות פ"ה מ"א), אלא זכר ליציאת מצרים, ולכן ידליק עכ"פ שני נרות כנגד איש ואשה, ולא רק נר אחד שלא יכשל בעץ או באבן.

[ז]

הרב ישכר דוד קלויזנר = בגליון תצד (מי יודע' אות ב) הקשה במה שכתב ב'אור האמת' מהמגיד הק' ממעזריטש זי"ע... להיות בהתבודדות, צריך להיות עוד חבר אחד, כי אחד הוא בסכנה, אלא יהיו שנים בחדר אחד, וכל אחד יתבודד בעצמו עם הבוי"ת. ע"כ. מי יודע לאיזו סכנה יכוון? כי בדבריו משמע שמדבר במקום ישוב ומתבודד בחדר, קשה מאד לפרש שמדבר מחוץ לעיר במקום סכנה.

ונראה לבאר, דאית 'סכנה' ואית 'סכנה'. ישנה 'סכנה' ע"ד של מחוץ לעיר, ויש 'סכנה' של 'כלות הנפש'. ע"ד דאיתא ב'אגרות קודש' - כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע - כרך ג (עמ' שפג): "...ויספר הר"א [הרה"ח הרה"צ הר' אייזיק זצ"ל

הביאו כרתה
אל כתיבתו

והארץ תאירה תכבודם יצא לאור עולם בס"ך

שבת תלמודי הכלליים

ספר"ק
תל"א
ובו ט"ז מערכות
על תלמודי
רבנו הנעש"ט ח"ק ז"ע

ספר"ק שבת תלמודי הכלליים

מאות עובדות סיפורים ודרכי עבודה, שגולקטו ממקורות נאמנים, ונערכו ונסדרו לפי סדר המאורעות, וחלוקים לפרקים לפי עניינים, על מקצת מחלמדין הגדולים, ה"ה:

- הר"ק רבי **נחמן מהורזענקא** ז"ע
- הר"ק רבי **חיים מקראסנא** ז"ע
- הר"ק רבי **דוד פירקעס** ז"ע
- הר"ק רבי **יצחק מדראבה-טיט** ז"ע
- הר"ק רבי **דוד ליקעס** ז"ע
- הר"ק רבי **מאיר מרגליות** ז"ע
- הר"ק רבי **מנחם מענדל זנגאר** ז"ע
- הר"ק רבי **צבי הירש בן הנעש"ט** ז"ע
- הר"ק רבי **אהרן יהודה ליב 'המריה'** מפולנאה ז"ע
- הר"ק רבי **ישראל מוסף מופלנאה** ז"ע
- הר"ק רבי **יחיאל מיכל מהפראדא** ז"ע
- הר"ק רבי **אליעזר ליבער מברדיטשוב** ז"ע
- הר"ק רבי **יעקב יוסף מוסף מופלנאה** ז"ע
- הר"ק רבי **ישראל מיכל מהפראדא** ז"ע
- הר"ק רבי **יחיאל מיכל מברדיטשוב** ז"ע
- הר"ק רבי **זאב וואלף קיצעס** ז"ע

להשיג במוניות הספרים המובחנות
הפצה ראשית:
בא"י: תפצת חספר 036765382
לפרטים: מכן וחלת צבי 03-5744068